

MEESTERWERKEN

WEEKBLAD VOOR JONG EN OUD

PRIJS PER NUMMER : 3,50 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN
(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

In het licht van de lantaarn

OVER BAARDEN.

Als ik het woordenboek opensla, lees ik dat men kinbaarden en bakkebaarden draagt en dat die twee samen of een ringbaard of een vollen baard uitmaken. Enkele jaren terug kon men zich inbeelden dat er weldra nog maar alleen in verouderde woordenboeken of in geschiedkundige schrifturen over baarden zou gesproken worden. Want het werd mode zich met een gladgeschoren gelaat te ver-tonen. Nu ik evenwel vernomen heb, dat eerlang een boek verschij-nen zal, gewijd aan een bepaald aantal Vlaamse auteurs, die nog met dat sieraad op hun facie lopen, denk ik dat de tijd nog niet aange-broken is, dat de baarden voorgoed voor Jan en Alleman uit den boze zijn.

Vanouds was de baard het sieraad van het... zogenaamde sterke geslacht. Zulks belet niet dat men zich al heel vroeg schoor. Onder Alexander den Grote ontteden de Grieken zich eerst van hun knevel, later van gans hun baard. De Romeinen schijnen niet goed geweten te hebben wat zij eigenlijk wilden, want nu eens droegen zij een baard, terwijl zij andermalen gladgeschoren liepen.

Er waren lieden die dank zij hun bijzonder lange baarden ver-maard werden. Rauberg von Belberg und Weineck bijvoorbeeld, een Duits ridder, verder Johan de Gebaarde, een zestiendeeuws kunst-schilder en Hans Steiniger, die baarden droegen welke tot op den grond sleepten.

[Bij ons was de baard het kenteken der VRIJE MANNEN. In het midden van de XIXe eeuw was de baard het kenmerk van de-mocratische gevoelens. De baard verleent aan het uitzicht van het gelaat een zeker voornaam iets. Vandaar wellicht dat bij zekere volksstammen in Noord-Afrika de hoofdman een baard dragen moet. De baard gaat af en toe door voor een bewijs van geleerdheid en van ondervinding. Dat begrip is bij het volk zozeer doorgedrongen,

dat kinderen, wanneer zij een man met een baard ontmoeten, er vast van overtuigd zijn dat het een dokter is.

Op oude prenten en schilderijen worden geleerde bollen, mannen van aanzien, heiligen en profeten altijd met een baard afgebeeld.

De Grieken en de Romeinen eisten van hun slaven dat zij baard en haren lieten afscheren. Ook aan de gediensligen bij de oude Germanen was de dracht van baard en knevel ontzegd.

Franken en Gothen droegen slechts den knevel tot aan de regering van Clodion. Deze gebood aan zijn onderdanen haren en baarden te laten groeien om daardoor aan te tonen dat zij vrije mannen waren. Lange haren en lange baarden bleven in zwang tot onder Lodewijk den Jonge, die zijn baard knippen liet nadat Peter Lombard, bisschop van Parijs, hem er de opmerking van had gemaakt.

De Perzische koningen doervlochten hun baard met gouddraad. Ook de eerste Franse koningen vertoonden zich bij sommige gelegenheden met een gouden baard. Toen de hertog van Lorreinen het stoffelijk overschot van den laatsten hertog van Bourgondië begroeten ging, verscheen hij in rouwgewaad en met een gouden baard, die hem tot in de lenden reikte.

De geestelijkheid was, wat betreft het al of niet dragen van den baard, aan bepaalde regelen onderworpen. Zekere kerkelijke overheden waren de mening toegedaan, dat de baard met de priesterlijke waardigheid strookte, anderen waren van oordeel dat die dracht voor een geestelijke te pronkerig stond. De monniken hadden oudtijds het recht zich met lange haren en baard te vertonen. Zekere kloosterbroeders schoren zich, maar lieten hun baard tijdens den vasten groeien en schoren zich eerst op den laatsten Zaterdag van de Paasweek.

Paus Gregorius VII gebood aan de Roomse bisschoppen en priesters hun baard te scheren. Maar kardinaal Bessarion voerde de dracht van den baard terug aan het hof te Rome in. Paus Julius II droeg een baard en zulks was eveneens met zijn opvolgers het geval.

In de omgangstaal wordt de baard wel eens aangehaald om een of ander gezegde te illustreren. Zo wordt gesproken van «stroop aan den baard smeren», in de betekenis van vleien. Er was een tijd dat men zwoer bij den baard van den profeet. Wanneer men spreekt van iemand die beetgenomen wordt, zegt men dat men «hem den baard afdoet.» In het oude strafrecht werd het knippen van den baard voor een ontterende straf gehouden.

De Grieken mochten geen baard dragen zolang zij geen volle dertig jaren oud waren. Vóór dien leeftijd moesten de jonge mannen zich dagelijks scheren. Wanneer zij zulks voor den eersten keer deden, moesten zij er de geestelijkheid van in kennis stellen, die alsdan overging tot het voorlezen uit de kerkelijke schrifturen van de gebeden ter ere van den baard dien zij gingen afscheren.

J. D. S.

Sprookjes van de gebroeders Grimm

Hoe de heldere zon het aan den dag bracht.

Een kleermakersgast was zonder werk en bezat geen roden duit meer. Hij ging op zoek naar een baas, die hem werk kon verschaffen en ontmoette een Jood, die, naar hij meende, veel geld op zak had. Een boze gedachte maakte zich van hem meester; hij ging op den Jood toe en zeide:

— Uw beurs of uw leven!

— Ach, man, antwoordde de Jood, ik bezit maar acht stuivers! Laat me toch leven!

— Ge hebt wel geld! Rap, geef me uw beurs!

En daar de Jood tegenstribbelde, sloeg de gast hem tot hij op sterven lag. Terwijl de Jood naar zijn laatsten adem snakte, kon hij nog zeggen:

— De heldere zon zal het eenmaal aan den dag brengen.

Toen stierf hij.

De kleermakersgast betastte zijn slachtoffer en vond inderdaad niet meer dan acht stuivers. Hij nam het lijk op, borg het in het kreupelhout en vervorderde zijn weg. Na enigen tijd kwam hij in een stad en vond er werk bij een kleermaker, die een schone dochter had. Hij huwde haar en was gelukkig.

Enige jaren later, toen hij al twee kinderen bezat, stierven zijn schoonouders en erfde hij hun goederen. Op zekeren dag, toen hij vóór het raam zat te werken, bracht zijn vrouw hem de koffie. Hij goot den drank in een kopje, de zon speelde er in en weerkaatste kringetjes op 't gewelf. De kleermaker bemerkte zulks en zei:

— Ja, ja, die wil het aan den dag brengen, maar ze kan niet.

— Wat bedoelt ge hiermee, manlief? vroeg zijn vrouw.

— Och, dat mag ik u niet zeggen.

— Ik wil het, zeg het mij!

— Neen!

— Als ge mij liefhebt, dan moet ge het mij zeggen. Ik zal het niemand vertellen.

Zij liet hem niet met rust, tot de kleermaker verhaalde, dat hij jaren geleden een Jood om zijn geld vermoord had en deze hem, alvorens te sterven, had gezegd: «De heldere zon zal het eenmaal aan den dag brengen!», en dat de zon in de koffie had geschenen en heldere kringen op het gewelf had gemaakt, doch dat zij het niet had kunnen uitbrengen.

Hij smeekte zijn vrouw hierover te zwijgen, want dat hij anders ter dood zou worden gebracht.

Zijn vrouw beloofde zulks. Maar toen haar tante haar op zekeren dag kwam bezoeken, kon zij het geheim niet verzwijgen, en eer het drie dagen verder was wist de ganse stad het, werd de kleermaker achter slot en grendel gezet en ter dood veroordeeld.

Zo had de heldere zon het toch aan den dag gebracht.

Het ongehoorzaam meisje.

Er leefde eens een meisje, dat zeer ongehoorzaam, koppig en nieuwsgierig was. Op zekeren dag zeide zij tot haar ouders:

— Men spreekt in het dorp altijd van een toverheks, die allerlei wonderbare dingen doet. Ik geloof er geen woord van en ik ben eens nieuwsgierig wat er van al die praatjes waar is. Ik ga haar opzoeken.

— Doe dat niet, vermaanden de ouders, want het zal slecht met u aflopen.

— Ik doe het toch!

— Maar, kindlief, doe het niet, want er overkomt u wis en zeker een groot ongeluk.

Het meisje stoorde zich niet aan deze waarschuwing, overtrad het verbod van haar ouders en ging de toverheks opzoeken.

Deze woonde in een groot bos. Toen het meisje haar woning binnentrad, vroeg de heks:

— Wat scheelt er u toch? Gij ziet zo bleek?

— Och, antwoordde het sidderend meisje, ik zag daar zoëven vreselijke dingen.

— Zo! En wat hebt ge dan gezien?

— Eerst zag ik een zwarten man.

— Dat was de jager!

— Toen een bloedroden man.

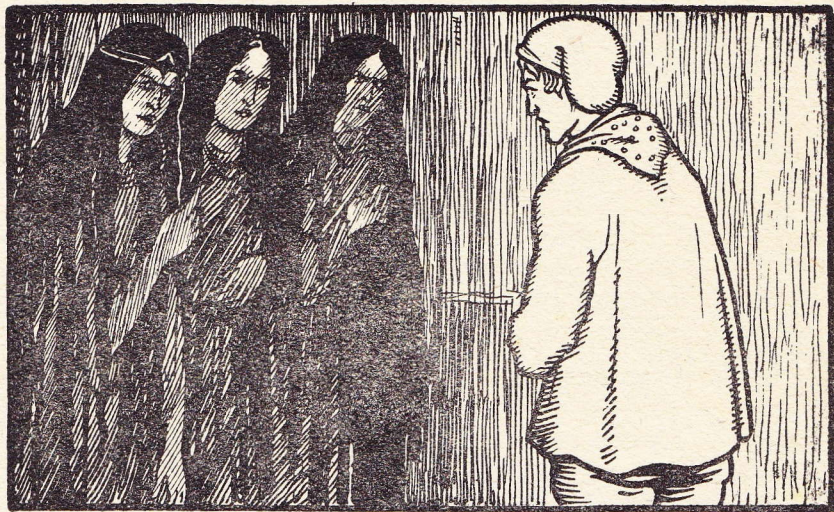
— Dat was de slager!

— Eindelijk een boze vrouw, met een vurig hoofd.

— Dat was ik! Ik wachtte u reeds lang. Nu ga ik mij eens lekker aan u warmen.

Zij veranderde het meisje in een houtblok en wierp dit in het vuur. De oude nam plaats aan den haard en warmde zich lekkertjes aan het ongehoorzaam meisje.

Sprookjes van de gebroeders Grimm

De drie zwarte prinsessen.

De vijand omsingelde de stad en wilde niet aftrekken, of er moest een losgeld van duizend gulden betaald worden.

In de stad werd bekendgemaakt, dat, wie het geld bezorgde, tot burgemeester zou benoemd worden.

Terwijl men zulks afkondigde, begaf een visser zich met zijn zoon naar zee op de visvangst. De vijand nam zijn zoon gevangen, maar schonk integendeel den armen visser duizend gulden.

Hij bracht dit geld naar het raadhuis, de raadsleden overhandigden het den vijand, die hierop het beleg opgaf. De visser werd burgemeester benoemd en er werd afgekondigd, dat, alwie hem niet begroeten zou als «mijnheer den burgemeester», zou worden opgeknoopt.

Intussen wist de zoon te ontvluchten en verschool zich in een bos, gelegen op een hogen berg. De berg opende zich en zo kwam hij in een groot betoverd kasteel, waar al de meubelen met zwart waren behangen. Drie in 't zwart geklede prinsessen, met slechts een weinig wit in hun gelaat, vertoonden zich aan hem.

— Wees niet bang, zeiden zij tot hem, er zal u geen leed geschieden, maar weet, dat gij geroepen zijt om ons alle drie te onttoveren, wat voor u ook groot voordeel zal meebrengen.

— Gaarne zal ik zulks doen, zei hij. Zegt maar, hoe ik handelen moet.

— Gij zult met ons gedurende één jaar niet spreken en ons zelfs niet eens aanzien.

Verder verklaarden zij hem nog, dat hij slechts zijn verlan-

gen moest te kennen geven en, wanneer zij hem konden antwoorden, zouden zij het doen.

Zo verliep er een tijd. Op zekeren dag sprak hij het verlangen uit, zijn vader eens te gaan bezoeken.

Zij stonden zulks toe en zeiden hem, dat hij een zak geld moest meenemen, schone klederen aantrekken en acht dagen later moest terug zijn.

En toen hij gekleed was en een zak geld had ter hand genomen, werd hij ineens opgepakt en was hij in het huis van zijn vader. Zijn vader was er niet. Hij vroeg aan de burens waar de arme visser gebleven was. Zij waarschuwden hem, dat hij van geen armen visser meer mocht spreken, of zijn leven zou aan de galg eindigen. Hij ging naar het raadhuis en sprak zijn vader aan:

— Visser, waar zijt gij toch toe gekomen?

— Zeg dat niet, mijn zoon, want, moest de raad het horen, dan komt gij aan de galg!

Maar hij liet het niet en werd naar de galg gebracht.

— Heren, sprak de visserszoon, vóór ge mij ter dood brengt, laat mij eerst nog eens naar de hut van mijn vader gaan.

Zij lieten hem gaan en hij keerde terug, gekleed met den ouden kiel, en toen sprak hij tot de rechters:

— Bekijkt me goed. Ik ben de zoon van uw burgemeester. Met dezen kiel gekleed heb ik het brood voor hem en voor moeder verdiend.

Nu herkenden zij hem, vroegen hem vergiffenis en brachten hem naar de nieuwe woning van zijn ouders. Daar vertelde hij hun, wat er met hem gebeurd was sinds hij aan den vijand ontsnapte, van de drie zwarte prinsessen en van haar betovering.

— Weet ge wat ge doet? zei hem de moeder. Neem een gewijde kaars mee en laat, gedurende haar slaap, gloeiend was op 't gelaat van de prinsessen droppelen.

Zo ging hij weer heen, naar den berg en het betoverd kasteel, en liet de prinsessen, in haar slaap, gloeiende was op het gelaat druppen. Nu werden zij half blank, ontwaakten en riepen in toorn:

— Vervloekte hond, ons bloed zal er wraak over roepen! Op de ganse wereld is er niemand geboren noch zal er ooit iemand geboren worden, die ons zal kunnen onttoveren. Wij hebben drie broeders, die in zeven ketenen zijn geklonken, maar ze zullen u wel vinden.

Op hetzelfde oogenblik ging er in het kasteel een vervaarlijk geraas op. De jongeling sprong verschrikt door een venster en brak zijn been. Het kasteel verdween, de berg sloot zich en nooit heeft het iemand kunnen achterhalen waar deze geschiedenis is voorgevallen.

IN HET LICHT

JAN DE SCHUUTER

VAN DE
LANTAARN

IN DE
KROON

UITGEVER

L. OPDEBEEK

ANTWERPEN

SWA.

JAN DE SCHUYTER

In het
Licht van de Lantaarn

Folkloristische wetenswaardigheden

Gevolgd door een keuze

SPROOKJES
van de GEBROEDERS GRIMM

Pentekeningen van Edmond VAN OFFEL

Kleuromslag van Jan WATERSCHOOT

L. OP DE BEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1949